

DYSLEKSJA

**WIEDZA W PIGUŁCE
NA TEMAT SPECYFICZNYCH TRUDNOŚCI
W UCZENIU SIĘ**

DEFINICJA DYSLEKSJI

Są to specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym. Spowodowane są zaburzeniami niektórych funkcji poznawczych, motorycznych i ich integracji, uwarunkowanymi nieprawidłowym funkcjonowaniem układu nerwowego.

(Polskie Towarzystwo Dysleksji)

Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się nie mogą nauczyć się czytać, pisać lub liczyć od początku trwania nauki. Trudności te występują u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym oraz dobrych warunkach szkolnych i środowiskowych.

Specyficznych trudności w uczeniu się nie można stwierdzić u dzieci:

- z inteligencją niższą niż przeciętna,
- z niepełnosprawnością intelektualną,
- z niedosłuchem i niedowidzeniem,
- z chorobami neurologicznymi, np. epilepsją, dziecięcym porażeniem mózgowym,
- po urazach głowy lub zapaleniu opon mózgowych,
- zaniedbanych środowiskowo.

Dzieci mające niską motywację do nauki i wynikające z niej trudności szkolne, w tym problemy z nauką czytania i pisania, nie można określić symptomem dysleksji.

DYSLEKSJA ROZWOJOWA

Specyficzne trudności w uczeniu się to zespół zaburzeń, na które składają się:

 DYSLEKSJA - specyficzne trudności w czytaniu.

 DYSORTOGRAFIA - specyficzne trudności z opanowaniem poprawnej pisowni (w tym błędy ortograficzne).

 DYSGRAFIA - niski poziom graficzny pisma.

 DYSKALKULIA - trudności w rozwiązywaniu zadań matematycznych.

PRZYCZYNY DYSLEKSJI

Dysleksja **NIE WYNIKA** z patologii środowiskowej, zaniedbań dydaktycznych, uszkodzeń mózgu, chorób neurologicznych, całościowych zaburzeń rozwoju, niepełnosprawności intelektualnej, defektów sensorycznych (wzroku, słuchu).

Jej **PRZYCZYNAMI** są różnego rodzaju nieprawidłowości w zakresie tempa, rytmu i dynamiki rozwoju poszczególnych elementarnych funkcji poznawczych, stanowiących podstawę procesu nauki czytania i pisanania.

Nieprawidłowościami tymi mogą być:

- błędne ukształtowanie się i niewłaściwe działanie pewnych funkcji,
- nieharmonijny rozwój psychomotoryczny (poszczególne funkcje rozwijają się prawidłowo lub ponadprzeciętnie, a pozostałe z opóźnieniem),
- zaburzenia procesu integracji czyli współpracy prawidłowo rozwiniętych i działających funkcji.

Zaburzenia w dysleksji mogą dotyczyć:

- ➔ funkcji percepcyjno motorycznych (sposobu widzenia, słuchowego, motoryki) i ich współdziałania (integracji percepcyjno-motorycznej),
- ➔ funkcji językowych,
- ➔ pamięci (wzrokowej, słuchowej, ruchowej),
- ➔ lateralizacji,
- ➔ orientacji w schemacie ciała i przestrzeni.

Zaburzenia wtórne

Kiedy trudności w czytaniu i pisaniu trwają długo i nasilają się, na podstawowe zaburzenia nawarstwiają się **WTÓRNE ZABURZENIA**:

emocjonalne (reakcje nerwicowe)

motywacyjne (zniechęcenie, utrata wiary w swoje możliwości)

Wpływają one negatywnie na procesy poznawcze (uwaga, pamięć, percepcja) i powodują dalsze niepowodzenia szkolne.

ETIOLOGIA DYSLEKSJI

KONCEPCJA GENETYCZNA

Nieprawidłowości wiążą się z dziedziczeniem zmian w obrębie układu nerwowego. Znane są przypadki liczego występowania dysleksji w tej samej rodzinie.

KONCEPCJA ORGANICZNA

Za dysleksję odpowiadają mikrouszkodzenia mózgu i układu nerwowego powstałe w okresie płodowym, okołoporodowym lub bardzo wczesnym dzieciństwie.

KONCEPCJA NEUROFIZJOLOGICZNA

Przyczyn dysleksji należy upatrywać w nieukształtowanej dominacji jednej półkuli mózgowej lub w niedorozwoju struktur niektórych obszarów kory mózgowej.

KONCEPCJA HORMONALNA

Dysleksja jest skutkiem nadprodukcji hormonu męskiego (testosteronu) w okresie prenatalnym. Potwierdzeniem może być fakt, że dysleksja częściej dotyczy chłopców, niż dziewcząt.

POLIETIOLOGIA DYSLEKSJI

Uwarunkowania dysleksji są wielorakie (polietiologia). Wskazuje się na dziedziczność, zmiany anatomiczne i zaburzenia fizjologiczne układu nerwowego (w okresie ciąży i porodu o nieprawidłowym przebiegu).

Zaniedbanie środowiskowe oraz brak szybkiej interwencji pogłębia zaburzenia i trudności dziecka.

TYPY I RODZAJE DYSLEKSJI

Biorąc pod uwagę etiologię zaburzenia:

DYSLEKSJA ROZWOJOWA
związana z zakłóceniami
w procesie rozwoju dziecka.

DYSLEKSJA NABYTA
powstaje nagle, niezależnie od
procesów rozwojowych, najczęściej
w wyniku uszkodzenia mózgu.

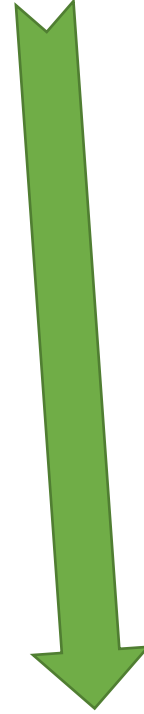
Biorąc pod uwagę zaburzone funkcje:

DYSLEKSJI TYPU WZROKOWEGO
jest konsekwencją zaburzeń percepcji
wzrokowej, pamięci wzrokowej,
koordynacji wzrokowo - ruchowej.

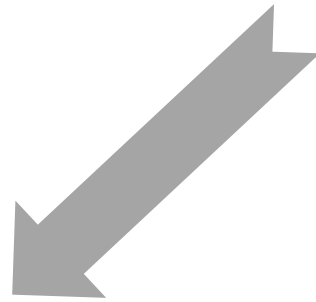

DYSLEKSJI TYPU SŁUCHOWEGO
wynika z zaburzeń percepcji słuchowej,
pamięci słuchowej, funkcji językowych.

DYSLEKSJA INTEGRACYJNA
spowodowana niewłaściwą współpracą
prawidłowo rozwiniętych funkcji
percepcyjno-motorycznych.

Biorąc pod uwagę aktywność mózgu:

DYSLEKSJA LINGWISTYCZNA

występuje, gdy u dziecka uczącego się czytać dominuje aktywność lewej półkuli mózgowej, co powinno mieć miejsce w okresie późniejszym, kiedy umiejętność czytania jest już opanowana.

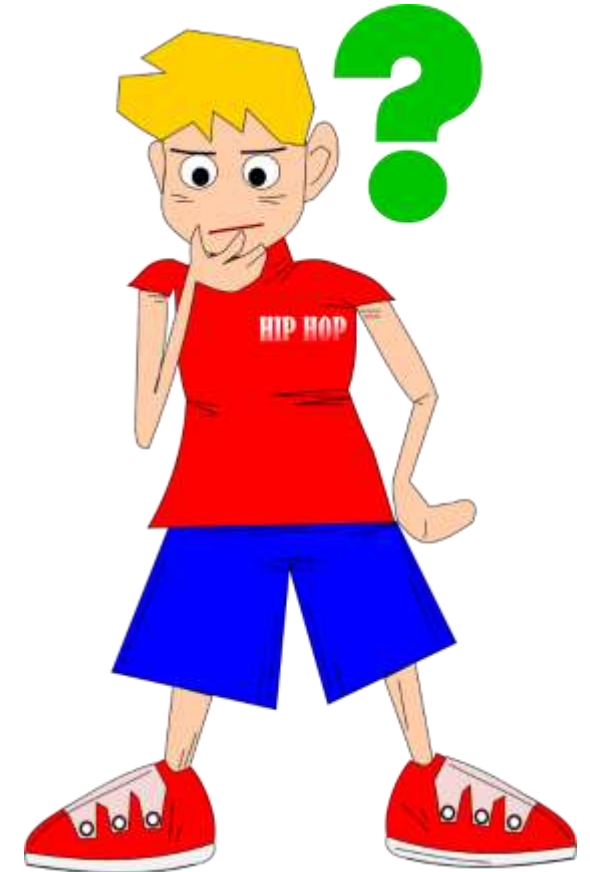

DYSLEKSJA PERCEPCYJNA

diagnozowana jest, kiedy u dziecka, które opanowało umiejętność czytania, dominuje aktywność prawej półkuli mózgowej, odpowiednia podczas wcześniejszej fazy rozwojowej – nabywania umiejętności czytania.

DIAGNOZA DYSLEKSJI

- Dysleksja jest diagnozowana dopiero na drugim etapie edukacji (kl. IV-VI).
- Wcześniej mówimy o **ryzyku dysleksji** czyli zwiększonym prawdopodobieństwie, że zaburzenie to rozwinię się u dziecka w przyszłości.
- Ryzyko dysleksji nie oznacza jednak, że dziecko na pewno będzie dyslektykiem.
- Każde dziecko rozwija się we własnym tempie.
- Na drodze edukacji spotyka różne trudności, które musi przezwyciężyć.
- Normalne trudności trwają krótko i znikają pod wpływem wzmożonego treningu w czytaniu i pisaniu.
- Symptomy ryzyka dysleksji są uporczywe i nasilają się zamiast ustępować.

SYMPTOMY DYSLEKSJI

- Niektóre symptomy dysleksji można zauważyć już w wieku niemowlęcym.
- W zależności od wieku, etapu kształcenia pewne objawy stają się bardziej wyraziste, część z nich zanika.
- Funkcjonowanie dziecka zależne jest od głębokości deficytów percepcyjno-motorycznych.

Symptomy ryzyka dysleksji

OKRES OKOŁOPORODOWY

- nieprawidłowa ciąża
- nieprawidłowy przebieg porodu

OKRES NIEMOWLĘCY

- brak raczkowania
- obniżone spoczynkowe napięcie mięśni
- opóźniony rozwój mowy
- opóźniony rozwój ruchowy
- nadmierna ostrożność

Symptomy ryzyka dysleksji w wieku przedszkolnym

mała sprawność i koordynacja ruchów podczas zabaw ruchowych, samoobsługi, rysowania i pisania (brzydkie pismo)

trudności w czytaniu pomimo dobrej inteligencji oraz braku zaniedbania środowiskowego i dydaktycznego

trudności z opanowaniem poprawnej pisowni: pismo zwierciadlane, mylenie liter podobnych pod względem kształtu (p-b-d-g), liter odpowiadających głoskom zbliżonym fonetycznie, opuszczanie liter

oburęczność

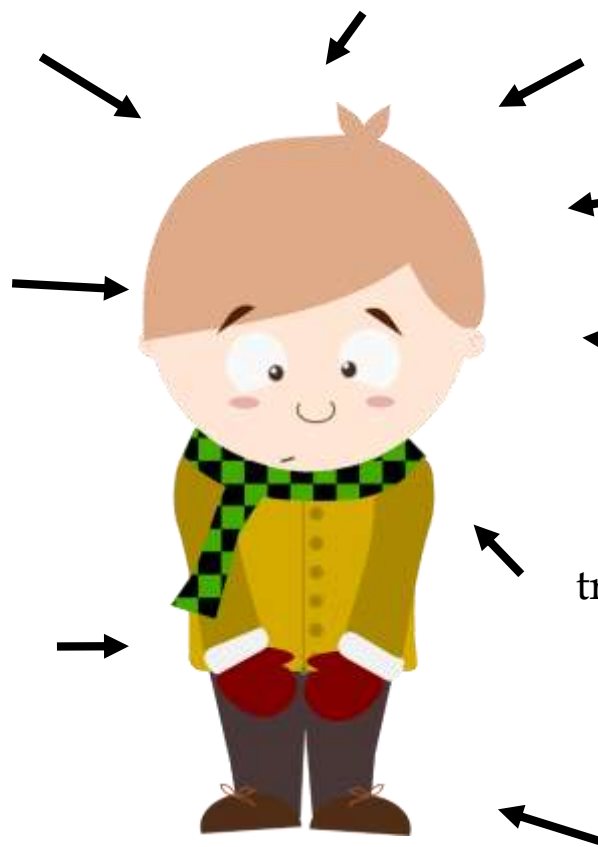
opóźniony rozwój mowy

mylenie prawej i lewej ręki

wadliwa wymowa, trudności z wypowiedzianiem złożonych słów, błędy gramatyczne

trudności z różnicowaniem głosek podobnych oraz z wydzieleniem sylab, głosek ze słów i ich syntezą

trudności z wykonywaniem układanek i odtwarzaniem wzorów graficznych

Symptomy ryzyka dysleksji w wieku wczesnoszkolnym

- ✓ kłopoty z dzieleniem na sylaby i rozróżnianiem głosek w wyrazach
- ✓ problemy z poprawnym wymawianiem wielosylabowych słów
- ✓ mała precyzja ruchów dłoni, nieumiejętność wiązania kokardki, cięcia nożyczkami po śladzie
- ✓ nieprawidłowy uchwyt kredki lub narzędzia pisarskiego
- ✓ nieprawidłowy kierunek kreślenia linii i liter
- ✓ problem z rysowaniem i odtwarzaniem szlaczków
- ✓ mylenie liter kształtopodobnych (m-n-u, p-b-d-g, l-ł-t)
- ✓ słaba orientacja w przestrzeni (nad, pod, za, obok) i w czasie (pory dnia)
- ✓ słabe zapamiętywanie liter, cyfr i kształtów geometrycznych
- ✓ ubogie słownictwo
- ✓ liczne błędy gramatyczne
- ✓ kłopoty z uczeniem się sekwencji (wierszyki, dni tygodnia, miesiące)
- ✓ niskie różnicowanie głosek podobnie brzmiących (z-s, g-k, p-b, t-d)
- ✓ nieestetyczne próby pisania
- ✓ niska sprawność ręki piszącej
- ✓ brak ustalonej stronności ciała i dominującej ręki
- ✓ kłopot z opanowaniem zegara
- ✓ niska koordynacja ruchowa
- ✓ problem z nauczeniem się jazdy na rowerze i łapaniem piłki

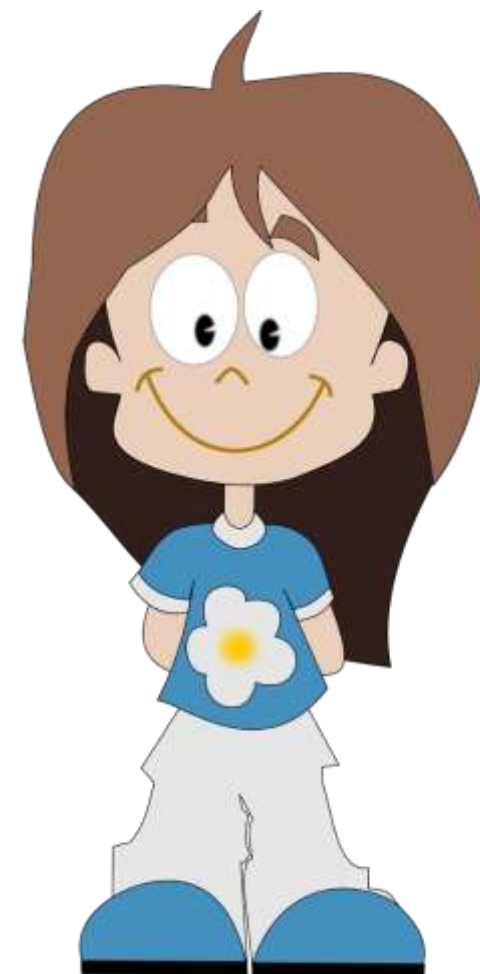
Symptomy dysleksji u dzieci w wieku 9-12 lat

- trudności z płynnym czytaniem
- trudności z rozumieniem czytanych treści
- wolne tempo dekodowania wyrazów
- mylenie liter w wyrazach
- nieortograficzny zapis wyrazów
- mylenie znaków i cyfr w matematyce
- kłopoty z podstawianiem do wzoru
- trudności w nauce geometrii i poruszaniu się na mapie
- problem z nauczeniem się tabliczki mnożenia
- zapominanie bieżącej daty i dnia tygodnia
- mała organizacja własna („roztrzepanie”)
- zapominanie o zadaniach domowych, klasówkach i sprawdzianach
- niska umiejętność wypowiedzania się na piśmie (np. lakoniczne wypracowania)
- mylenie lewej i prawej strony
- mała orientacja na zegarze
- kłopoty z powiedzeniami i przysłowiami
- nieestetyczny zapis w zeszytach
- niska samoocena z powodu słabych osiągnięć w szkole

Symptomy dysleksji u młodzieży – od 12 lat

- ❖ wolne tempo czytania i nadal brak płynności
- ❖ nieprawidłowe odczytywanie słów lub całych informacji
- ❖ dalsze trudności w poprawnym zapisie słów
- ❖ nieestetyczne pismo, czasami zupełnie nieczytelne
- ❖ kłopoty z planowaniem, organizacją i układaniem w sekwencje
- ❖ nieumiejętność streszczania tekstu i selekcji informacji
- ❖ zwięzłe wypowiedzi pisemne (krótkie, nierozwinięte wypracowania, czasem nie na temat)
- ❖ trudności z robieniem notatek i przepisywaniem z tablicy
- ❖ unikanie zadań związanych z czytaniem i pisaniem
- ❖ słaba pamięć, wolne zapamiętywanie nowych treści
- ❖ mylenie niektórych liter lub wyrazów
- ❖ kłopot z szybkim nazywaniem przedmiotów lub przypominaniem sobie informacji
- ❖ mylenie znaków i symboli (matematyka, fizyka, chemia)
- ❖ słaba orientacja na mapie i w przestrzeni
- ❖ niska samoocena z powodu powolnych postępów

Osoba ze zdiagnozowaną dysleksją może mieć trudności:

- z układaniem puzzli,
- z budowaniem z klocków,
- orientacją w terenie,
- odczytywaniem mapy, numerów i symboli autobusów, numerów dróg,
- interpretowaniem tabel, diagramów, wykresów,
- rozpoznawaniem symboli graficznych (znaki drogowe, piktogramy),
- prowadzeniem samochodu,
- zapisem i odczytem nut oraz symboli miar i wag,
- wybieraniem numeru telefonu,
- wykonywaniem obliczeń na kalkulatorze.

TERAPIA DYSLEKSJI

- Dysleksja nie ustępuje z wiekiem, jest obecna przez całe życie.
- Nie można wyeliminować dysleksji, ale poprzez odpowiednią terapię możliwe jest znaczne ograniczenie zakresu trudności.

WAŻNE!

Terapia dysleksji odbywa się w ramach specjalistycznych **zajęć korekcyjno-kompensacyjnych** lub **terapii pedagogicznej**, uzupełnianych **pracą własną ucznia w domu**, według zaleceń terapeuty.

ZAJĘCIA KOREKCYJNO-KOMPENSACYJNE TERAPIA PEDAGOGICZNA

ISTOTĄ PROWADZONYCH ZAJĘĆ JEST:

KOREKCJA
czyli usprawniania
zaburzonych funkcji
poznawczych i ruchowych
dziecka oraz ich
współdziałania.

KOMPENSACJA
usprawniania funkcji dobrze
rozwijających się celem
wspomagania tych słabiej
funkcjonujących lub
częściowego ich
zastępowania.

NIE SĄ TO ZAJĘCIA DYDAKTYCZNO-WYRÓWNAWCZE

CEL TERAPII PEDAGOGICZNEJ

STYMULOWANIE OGÓLNEGO ROZWOJU UCZNIA I USPRAWNIANIE FUNKCJI WAŻNYCH W PROCESIE UCZENIA SIĘ CZYTANIA I PISANIA:

- **wzrokowo-przestrzennych** - skupiania uwagi wzrokowej, spostrzegania i pamięci wzrokowej, spostrzegania przestrzeni,
- **słuchowo-językowych** - skupiania uwagi słuchowej, spostrzegania i pamięci słuchowej, dźwięków mowy oraz funkcji językowych,
- **motorycznych** - sprawności manualnej i ogólnego rozwoju ruchowego dziecka,
- **współdziałania ze sobą funkcji** - koordynacji funkcji wzrokowo-ruchowej oraz wzrokowo-słuchowej podczas pisania.

NAJWAŻNIEJSZE ELEMENTY PRACY TERAPEUTYCZNEJ

ODDZIAŁYWANIA PEDAGOGICZNE

celem jest umożliwienie dziecku opanowania umiejętności czytania i pisania oraz kontynuowania nauki szkolnej (usprawnianie zaburzonych funkcji, ćwiczenie sprawności czytania i pisania)

ODDZIAŁYWANIA PSYCHOTERAPEUTYCZNE

to pomaganie dziecku w zrozumieniu problemu dysleksji, motywowanie do pracy nad przezwyciężaniem zaburzeń, eliminowanie stresu wynikającego z doświadczanych trudności, zapobieganie wtórnym zaburzeniom, praca nad emocjami i motywacją do nauki, wzmacnianie wiary w siebie i swoje możliwości.

Źródła:

- Bogdanowicz M., Borkowska A., *Model rozpoznawania specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu.*
- Bogdanowicz M., Adryjanek A., *Uczeń z dysleksją w szkole, Gdynia 2005.*
- Bogdanowicz M., *Ryzyko dysleksji, dysortografii i dysgrafii, Gdańsk 2012.*
- Bogdanowicz M., *O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu, Lublin 1995.*
- Bogdanowicz M., *Ryzyko dysleksji problem i diagnozowanie, Gdańsk 2002.*
- *Dysleksja rozwojowa. Fakt i tajemnica w diagnostyce psychologiczno-pedagogicznej, pod red. M. B. Pecyny, Opole 2011.*
- Krasowicz - Kupis G., *Język, czytanie i dysleksja, Lublin 2001.*
- *Przewodnik dla rodziców dzieci z dysleksją, Fundacja Społeczno-Kulturalna EURO-IDEA.*
- Zakrzewska B., *Trudności w czytaniu i pisaniu, Warszawa 1996.*
- Żołyńska-Głuszak T., *Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu, czyli dysleksja rozwojowa, Lublin 2005.*

Wiele przydatnych informacji dotyczących metod pracy dziecka z ryzyka dysleksji znajdziecie w materiałach udostępnionych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji – [tutaj >>>](#)

JEŚLI CHCESZ BYĆ NA BIEŻĄCO

[POLUB PEDAGOGONLINE.PL
NA FACEBOOKU](#)

[OBSERWUJ PEDAGOGONLINE.PL
NA INSTAGRAMIE](#)